

Muzeji in Muzejska društva v Ptuj

v naši novi državi

Do druge svetovne vojne je upravljalo bogato muzejsko gradivo, ki so ga izkopal domači in tuji strokovnjaki v Ptuj in okolici, predvsem rimske najdbe, Muzejsko društvo. Med okupacijo so ostale muzejske zbirke, kolikor toliko nedotaknjene, le v cerkveni steni na Vidmu vzdanih rimski nagrobni legionarja M. Petronija. Klasika je bil odpeljan v Gradec. Utrpeli smo še eno izgubo, rekli bi, najlepši umetnostni spomenik v Ptuj, minoritske cerkev z razkošno baročno fasado. Po vojni pa je naša ljudska oblast to bogato zakladnico materiala in duhovne kulture zaščitila s tem, da jo je prevzela v svojo upravo, ki naj ji stoji ob strani s svetom in dejanjem novoustanovljeno muzejsko društvo. Upravo je do julija 1948 vodil A. Smodič, za predsednika Muzejskega društva pa je bil izvoljen prof. Fr. Stiplovec. Nove, širše naloge so stopile pred ob instituciji: poleg klasične je potrkala na dur tudi staroslovenska arheologija, nadalje etnografija in treba je bilo dokončno urediti Vinarski muzej.

V muzeju so se koplili novi predmeti iz zasebnih zgradb in gradov našega okoliša. Najorej so bila opravljena najnujnejša dela: zaščitna lopa za Orfejev spomenik, popravila v muzeju, prekritje Vinarskega muzeja. V tej obliki dela je nam priskočil na pomoč novopostavljeni kustos dr. Josip Korošec, ki je v naslednjih dveh letih odkril z denarno pomočjo naše oblasti in SAZU na Ptujskem gradu razen ilirskih in rimskih najdb predvsem čez 200 staroslovenskih grobov z bogatim nakitom in staroslovensko svetilko, urejal bogati grajski inventar, pri čemer mu je z vso vsemogočeno pomočjo žena Pavla Korošec kot kustos umetnostno zgodovinske zbirke, a sta oba vrhu tega delila z nami še ostale skrbi in težave, ki jih je našlo delo v muzeju.

Prva neoficijalna otvoritev muzeja se je izvršila v prvem kulturnem tednu nove države, 3. februarja 1946 z razstavo slovenske knjige in partizanskega tiska. Vseposred so se zbirke urejevale, predmeti čistili in inventarizirali. Pokazalo se je pomanjkanje prostorov, težava, ki je do danes nismo premagali.

Vendar smo že 1. maja 1946 priredili razstavo gotičnih kipov, slik in staroslovenskih predmetov, ki nam jih je obrazložil dr. J. Korošec. 20. oktobra je bil ob navzočnosti predstavnikov naše oblasti odprt tudi Vinarski muzej. Število članov društva je naraslo na 150.

V letu 1947 so se kot omenjeno, ob veliki denarni pomoči vršila izkopavanja na gradu, popravila fasada bivše dominikanske cerkve in prepeljali pomembnejši kamni (gotika) iz ruševin minoritske cerkve v muzej. Odkopane predmete je bilo treba zaščititi in restavrirati, pri čemer nam je nudila vso pomoč Marija Skrabarjeva. Da bi delo lažje in hitreje potekalo, je bila dodeljena za nekaj ur tedensko muzeju prof. Jalen Anica. Bogata muzejska knjižnica (samo iz Ormoža je prišlo 5600 zvezkov) je prešla v novo Studijsko knjižnico, ki jo je najprej upravljala Rajka Smodič. Misel koncentracije tu in tam razmejenih predmetov je rodila sklep, da se v lapidarij spravi vse klasično-arheološko, doslej neobjavljeno gradivo na Gradu, v križni hodnik se razmeste srednjeveški predmeti, na Grad pa pride kulturnozgodovinski material. Arhiv in etnografska zbirka sta ostala v ozadju. V Ptuj bodo trije muzeji: Mestni Perkov, Kulturnozgodovinski in Vinarski.

Julija leta 1948 je prevzel vodstvo prof. Fran Baš z naloge, da reorganizira administracijo, inventarizira in uredi predmete in poskrbi za nove prostore. Tajniške posle v Muzejskem društvu je prevzel Fran Gumilar, upravi pa je bila dodeljena Urbaš Tončka, ki naj bi uredila etnografsko zbirko. V tem letu je dobilo Muzejsko društvo v Ptuj novo nalogo: naj ne bo samo svetovalec in pomočnik muzejski upravi, temveč naj prevzame varstvo spomenikov (ostalih in spomenikov NOB) v ptujskem okraju. Muzejsko društvo je pristopilo kot podružnica k Zgodovinskemu društvu za Slovenijo. Leta 1949 je muzej prevzel grad z vsemi poslopji in v svoji delokrog in sežidal ob podnožju grajskega griča nasprotni ostaline »Nove svet« novizid. Dne 1. maja je bila uradna otvoritev vseh muzejskih oddelkov. Zapustila sta nas dr. J. Korošec in soproga, ker je

bil prvi poklican na ljubljansko univerzo. V tem letu sta morala uprava in društvo izvršiti dve nalogi: zavarovati arheološki teren na Gradu in ostanke zidovja minoritske cerkve ter urediti prostor okoli nje. Konec leta je bil upravnik F. Baš premeščen v Ljubljano in upravo je prevzel direktor dr. J. Kastelic, dr. J. Bratanič, Fr. Gumilar.

Tudi leto 1950 nam je stavilo težke zahteve: dobiti nove prostore, urediti etnografski oddelki, NOB oddelki, popraviti strop v II. nadstropju na Gradu, urediti arhiv, spisati kroniko, pripraviti galerijo slik. Dela etnografskem oddelku je

zasebne in javne stavbe in poslalo seznam s potrebnimi pripombami omenjenemu zavodu. Dr. J. Korošec in P. Korošec sta odkopala na Turnišču pri Ptuj grobišče s prazgodovinskimi in ostalinami. V letu 1951 se je tkalnica preselila in izpraznjeni prostori odkazani etnografski zbirki. Uprava in društvo sta se dogovorila, da bi se skupne zadatke ugodno rešile. Arhiv in

zgodovinski in NOB oddelki. Pred nam je še dokončna ureditev etnografskega oddelka in problematika arhitekturnih spomenikov gradu v Ormožu, Vel. Nedelji in Dornavi. Vurberški grad je zapisan propasti. In še nekaj je Muzej potrebuje novih prostorov in novih — starejših bodo kmalu odšli — kvalificiranih moči.

V dneh od 18. do 20. sept. t. l., ko obenem zborujejo v Ptuj slovenski zgodovinarji, slavi Muzejsko društvo v Ptuj svojo 60-letnico. Pri tej priliki je iz-

dalo svoj zbornik, odkrilo spominski plošč na hišah, kjer sta živel ptujska lokalna zgodovinarja Simon Povoden in Ferdinand Raisp.

Da se je mogla naše delo uspešno odvijati, gre predvsem zahvala našim oblastem, od najvišje do najnižje, za izdatno gnotno in moralno pomoč muzejski upravi in odboru Muzejskega društva pa priznanje za predano službo kulturni ustanovi in ljudstvu.

Muzejsko društvo v Ptuj naj živi, cvete in raste! A. F.

MUZEJSKO DRUŠTVO V PTUJU

Vas vlijudno vabi na

PROSLAVO ŠESTDESETLETNICE
MUZEJSKEGA DRUŠTVA V PTUJU

ki bo od 18. do 20. septembra 1953

PROGRAM

18. sept. (petek): ob 8. uri: Slavnostna seja Muzejskega društva v Ptuj
ob 10. uri: Ogled gradu
Popoldne ogled mesta in Vinarskega oddelka
19. sept. (sobota): Popoldne ogled Arheološkega oddelka
Popoldne ogled mitrejev
20. sept. (nedelja): Ekскурzija na Ptujsko goro, Štatenberg in Bori

Slavnostna seja bo v viteški dvorani na Ptujskem gradu. Istočasno bo v Ptuj VIII. kongres slovenskih zgodovinarjev

prevzela T. Urbašova, ki se je posvetila študiju etnografije in letos diplomirala, a je žal premeščen v Maribor. Pri restavraciji slik in pripravi galerije je bil pritegnjen akad. slikar Jan Oeltjen in društvo je vselej rad prisločil na pomoč slikar Janez Mežan. Društvo je kot zaupnik Zavoda za spomeniško varstvo v Ljubljani pregledalo v mestu in okolici vse zgodovinsko znamenite

kronika sta še vedno ostala pastorka v muzeju. 90-letnico pok. vseuč. prof. in ptujskega rojaka dr. M. Murka smo proslavili s predavanjem prof. dr. Kotnika.

Za predsednika društva je bil 27. marca 1951 izvoljen okrajni prosvetni inšpektor Sepec Karel. 22. julija t. l. je bil slovesno odprt oddelki NOB na Gradu. Proslave se je udeležil in govoril ob otvoritvi minister dr. J. Potrč. Da bi društvo svoje delo še bolj intenziviralo in ga med ljudstvom populariziralo ter zvišalo število članov, ki je v zadnjih letih padalo, je ustanovilo tele sekcije: arheološko, etnografsko, zgodovinsko, umetnostno-zgodovinsko in spomeniško (NOB). Konec leta 1951 je bil direktor razpuščen in za varnika je bil imenovan društveni tajnik Fr. Gumilar.

V tej dobi smo speljali karnizacijo pri II. mitreju na Zg. Bregu, zastekli okna ptujskogorske cerkve in se lotili popravila stropa na gradu. L. 1951 je univ. prof. dr. Jos. Klemenc prekanal po nalogu SAZU na Zg. Bregu teren ob mitreju, pri čemer je Muzejsko društvo v Ptuj nudilo vsakršno pomoč. Merodajni faktorji so nakazali, da so vsoto za popravila v muzeju in na gradu, v prostorski in ptujskogorski cerkvi in za izboljšanje, kar vse so izdatno redile tudi domače organizacije. Število članov je v letu 1952 poskočilo, prostor okoli minoritske cerkve je ureden, pred muzejem je nastal čeden park, ki ima za njega ureditev največji zaslug bančni ravatelj v pok. A. Matevžič, ki je kot ljubitelj narave in rož brezplačno oskrbel lepoto grmičevje in ga tudi sam posadil. 19. oktobra 1952 smo ob udeležbi odličnih zastopnikov znanosti in oblasti odkrili na Drsteli pri Ptuj spominsko ploščo pok. učenjaku dr. Matiji Murku. 22. novembra odprli galerijo slik na gradu. 2. decembra pa proslavili 70-letnico etnografa dr. Fr. Kotnika, nekdanjega predsednika in sedaj častnega člana našega društva. V arhiv smo dobili novo moč, ki gradivo pregleduje in ureja. Muzej ima okrog 25 tisoč predmetov (razstavljenih nad 6000), največje je arheološki oddelki z nad 14.000 predmeti, največje zanimanje pa vzbujata kulturno-

Otvoritev denarne zbirke
ptujskega muzeja

Slišal sem, da bodo za 60-letnico Muzejskega društva uredili v Mestnem muzeju v Ptuj numizmatično zbirko. Da bi kaj več zvedel o teh pripravah, sem se napotil v muzej in tam zastavil nekaj vprašanj:

1. Koliko novcev šteje numizmatična zbirka ptujskega muzeja in kakšnega značaja je ta zbirka?

Odgovor: Zbirka šteje 3349 novcev, okoli 1500 je rimskih, nekaj je predrimskih, in sicer keltskih, nekaj bizantinskih, nekaj srednjeveških, drugi pa so novoveški novci.

Naša denarna zbirka ni kompletna, ker ne zajema novcev vseh dob in dežel, ampak je lokalnega značaja. Prikazuje novce, ki jih je uporabljal človek v ptujskem okolišu od najstarejših časov do danes, razen novjših novcev, ki so tudi iz tujih dežel in kontinentov.

2. Kako in kje boste novce razstavili?

Odgovor: Novci bodo razstavljeni tako, da bodo prikazani v časovnem zaporedju od rimskih preko bizantinskih in srednjeveških do novejših. Za razstavljanje novcev nimamo niti primerne prostora niti lepih vitrin. Da bi novci zaradi tega ležali v skladišču in čakali na primeren prostor, ni opravičljiva.

vo. Odložili smo se, da jih razstavimo v baročnem refektoriju dominikanske zgradbe.

3. Zakaj po vašem mnenju ta prostor ni primeren za tako razstavo?

Odgovor: Baročni refektorij je sam s svojimi stukaturnim stropom in freskami taka umetnina, da vanj ne spada nobena zbirka, razen baročno pohištvo in slike, ki bi ne kvarili harmonije tega prostora. Tudi dragoceni Laibov oltar v tem prostoru ne nudi s celoto zadovoljivega vtisa, toda za to gotoko umetnino nimamo drugega primernejšega prostora.

4. Kakšna je vrednost vaše denarne zbirke?

Odgovor: Lahko rečemo, da ima naša denarna zbirka mnoge dragocene novce, kakor so rimski republikanski iz dobe pred n. št., krasno izdelani grški novci, kovani v južnoitalijanskih mestih v rimski dobi v grški dobi in oblikovni tehniki. Posebno vrednost predstavljajo 30 zlatnikov naše numizmatične zbirke.

6. Iz katere dobe so zlatniki?

Odgovor: Zlatniki so iz dobe rimskega cesarstva, nekaj je bizantinskih, nekaj pa beneških dukatov, eden pa keltski.

(Nadaljevanje na drugi strani)

Okrog nas

Drugi govor predsednika Tita o tržaškem vprašanju, ki ga je imel preteklo nedeljo v Splitu, je prinesel še več jasnosti glede stališča Jugoslavije do rešitve tega vprašanja. Z njim ni bilo samo odgovorjeno Pelli — predsedniku italijanske vlade, ki je istega dne v Rimu na nekakšni proslavi začela borbo Rimljanov proti Nemcem ponavljati tiste fraze o Trstu, kot smo jih tolikokrat slišali iz ust De Gasperija, temveč tudi jasno postavljeno načelo, da bo vsaka brez sporazuma z Jugoslavijo izvedena sprememba v conji A pomenila napadalno dejanje, ki bo nanj Jugoslavija znala primerno reagirati. Predsednik Tito drugega odgovora Pelli tudi ni mogel dati na njegovo neodgovorno besedičenje o tem, da bodo italijanske čete ostale tako dolgo na jugoslovanskih mejah, dokler ne bo rešeno tržaško vprašanje. Pella je še predlagal, naj bi izvedli v Trstu plebiscit, kakor da so Tržičani in Slovenci sploh pozabili na 30 let trajajoče raznarodovanje in razganjanje slovenskega in hrvaškega prebivalstva na področju sedanjega STO in okupirane Julijske krajine in Istre, na političančevanje slovenskega in hrvaškega prebivalstva teh krajev, na nasilstva, pobijanje, požiganje in umikanje slovenskih vasi, na Bazovico in druge kraje, kjer so pokopane žrtve divjanja italijanskih imperialistov in fašistov, na neštivilne krivice, ki jih je doživelo slovensko in hrvaško prebivalstvo teh krajev v času med obema vojnama ter še posebno v času narodno-osvo-

bodilne vojne. Zgodovina nas torej opozarja, da ne smemo dopustiti nikdar več, da bi prišli deli našega narodnega ozemlja in prebivalstva kateremu koli tujcu, najmanj pa Italijanom v roke. Pella predlaga plebiscit ob zavesti, da je moralo te kraje v zadnjih tridesetih letih zapustiti desetisoče naših prebivalcev, na katerih mesta so naselili najbolj naude italijanske šoviniste in iredentiste, kakor da bi se prebivalstvo STO in Jugoslavije kdajkoli s tem sprijaznilo in dovolilo tako stanje legalizirati še s plebiscitom.

Jasno je, da na to tudi prebivalstvo v conji B STO, ki se mu ni treba bati reprusali, ki jim je izpostavljeno slovensko prebivalstvo v conji A za svoje prepričanje, ni moglo drugače reagirati kot s protestnimi zborovanji, na katerih protestirajo proti naklepom italijanskih politikov o plebiscitu v STO ter proti antijugoslovanskim provokacijam.

V zunanje-političnem dogajanju zadnjih dni pa je še en dogodek, ki je v tesnejši zvezi z Jugoslavijo in ki ga je treba omeniti. To je nov nastop koroških nacistov proti slovenskemu koroškemu prebivalstvu, ki je prišel do izraza z razstrelitvijo spomenika padlim partizanom na pokopališču v St. Rupertu pri Velikovicu na Koroškem. Ze dalj časa se je opazila okrepljena nacistična gonja proti koroškim Slovincem, ki je pravzaprav samo poskušanje pridobivanja izgubljenih nacističnih pozicij v Avstriji in

ki je dosegla z razbitjem spomenika svoj višek. Ni nobena skrivnost, da takšni napadi škodujejo v prvi vrsti le Avstriji, ker zavlačujejo in otežkočajo sklenitev avstrijske državne pogodbe ter šele v drugi vrsti kalcitv dobrih jugoslovansko-avstrijskih odnosov, ker v Jugoslaviji vemo razlikovati med demokratično avstrijsko javnostjo in krogom nacističnih zločincev, proti katerim bo seveda morala prvoinovane ostreje nastopati, če bo hotela v pravem času preprečiti njihove daljnje nakane.

In drugi naši sosedje? Tudi o njih je govoril predsednik Tito v Splitu, ko je zavračal prišepetavanje Italijanov ljudem na Zapadu, da Jugoslavija pripravlja ponovno prijateljstvo z vzhodnim blokom. Povedal je, da se stanje na naših vzhodnih mejah skoraj ni izpremenilo, čeprav so tu prvi znaki, da bo verjetno nekoč prišlo do normaliziranja medsebojnih odnosov. Obmejnih incidentov je kljub komisijam za njihovo raziskovanje še vedno dovolj in preveč, in govoriti o nekem »prijateljstvu« je le bridka ironija. K temu ne prispeva niti zamenjava poslanikov, ki je delno že izvršena.

Korejsko vprašanje je po izvršenju zamenjavi vojnih ujetnikov in medsebojnih obtožbah da sta obe strani zadržali gotovo število ujetnikov, ter po diskusiji v političnem odboru Generalne skupščine Organizacije združenih narodov, ki se je začelo prejšnji terek in ki naj dokončno odloči o korejski konferenci.

MUZEJSKO DRUŠTVO V PTUJU
se ob svoji 60. letnici
zahvaljuje:

Okrajnemu ljudskemu odboru v Ptuj, ki je s tov. predsednikom Petrovičem, podpredsednico Stropnikovo in tajnikom Carlijem, gospodarskim svetom in Svetom za prosveto in kulturo izdatno podpiral društvo in njegovih težnjah, otvarjati delovnemu ljudstvu nove muzejske zbirke in tako dvigati kulturno raven našega človeka. Prav tako se zahvaljuje OK Zveze komunistov v Ptuj, Arheološki sekciji pri SAZU in Ljubljani, Zavodu za spomeniško varstvo LRS, Svetu za prosveto in kulturo LRS, Zvezi borcev v Ptuj, LO Mestne občine v Ptuj in vsem, ki so društvo in muzeju kakor koli pomagali pri njihnih pomembnih delih:

1. pri izkopavanjih, izpopolnjevanju starih zbirk in zaščiti spomenikov;
2. pri otvoritvi zbirke NOB leta 1951;
3. pri otvoritvi galerije slik leta 1952;
4. pri ureditvi parka v letih 1951 in 1952;
5. pri otvoritvi spominske plošče Matiji Murku l. 1952;
6. pri pripravah za otvoritev etnografske zbirke leta 1953;
7. pri izdaji Ptujkega zbornika in proslavi 60-letnice svojega obstoja.

Posebna hvala še tov. ravnatelju Matevžiču, ki poizvedovalno ureja nasade v muzejskem parku in tov. upravniku F. Zorčiču, ki je organiziral prevoze ob Murkov proslavi in posredoval nastop godbe, kakor tudi Vajenski šoli lesne stroke v Ptuj, ki je s svojimi učenci pomagala pri delih Muzejskega društva in muzeja ter vsem, ki so z inserti po prij. izdajo Ptujkega zbornika.

Ob svoji 60-letnici vabi društvo, da pristopate k Muzejskemu društvu, ki bo skušalo članstvo zadovoljiti s predavanji, delovnimi krožki in organiziranimi izleti v zgodovinsko pomembne kraje!

Ob svoji 60-letnici prosí društvo, da vsi, ki so mu doslej pomagali, še vnaprej podpirajo njegove težnje, saj je MD dvigalo ugled Ptuja v svetu in seje zrna kulturnega življa vsem, ki obiskujejo muzejski hram!

Kulturo ljudstvu! ODBOR

Letošnje okrajne investicije ostanejo pri 64 milijonih

Na peti seji okrajnega zbora in sedmi seji zbora proizvajalcev OLO Ptuj v petek, 11. septembra t. l., je bilo največ govora o 64 milijonih, ki bodo do konca leta 1953 izčrpani za finansiranje in kreditiranje letošnjih investicij, upoštevajoč potrebe v okraju in znižanje stopnje akumulacije. Tovarni volnenih izdelkov v Majšperku od 1950 na 1153%, Tekstilni tovarni Ptuj od 1600 na 1220% od 1. avgusta dalje. Uspešno pa je bila rešena tudi vrsta ostalih vprašanih dnevnega reda glede termina za trgovanje grozdja žlahtnih sort, plačevanja oskrbin v bolnišnici, pavšalnega povračila stroškov in višine dnevnice za službena potovanja, glede davka na promet proizvodov SAD-Celje ter glede sprememb v komisiji za izvajanje zakona o zemljiškem skladu. V razpravah je bilo več kritike o nekaterih nepravilnih pojavih, ki se povzročajo našemu gospodarstvu obštetno škodo in vzbujajo med ljudstvom opravičeno kritiko.

Z znižanjem akumulacije Tovarni volnenih izdelkov v Majšperku in Tekstilni tovarni Ptuj v korist znižanja cen tekstilnega blaga za povprečno 15% zgubi okrajni družbeni plan za 1953 nad 67.000.000 din, na drugi strani pa rešuje iz te nove situacije 12 milijonov din davka na sklad plač, presežek amortizacije iz leta 1952 v znesku 3 milijone ter del dohodnine za leto 1952 vplačane v letu 1953, tako da bo ostal končni investicijski plan na višini 64 milijonov 999 tisoč dinarjev.

Med največje investitorje moramo tudi po spremembi v znižanem planu prišteti stanovanjsko izgradnjo mesta Ptujja s 13 milijoni 645 tisoč din, okrajne ceste in mostove s 10 milijoni 130 tisoč, elektrifikacija s 7 milijoni 250 tisoč, Splošno bolnico Ptuj s 4 milijoni 200 tisoč, osnovno šolo Grajena s 4 milijoni, stanovanjsko izgradnjo Ormoža s 4 milijoni 759 tisoč. Tudi za ostale investitorje so upoštevane njihove potrebe

in vse možnosti. Po 3 milijone odpade na Zdravstveni dom in ambulantno Ptuj, Kmetijsko šolo Turnišče, kreditiranje OLO Ptuj, po 2 milijona pa na stanovanjsko poslopje šole Vid (2.200), melioracijo Pesnice, vodovod in komunalno izgradnjo mesta Ptujja. Na ostale investitorje pa odpadejo vsote od 100.000 do 1.500.000 din, in to so: Veterinarska bolnica Ptuj 1.500.000 din, Šola Cirkovci 1.400.000, šolska oprema za 4 šole 800.000, Rešilna postaja Ptuj 915.000, projektiranje novih šol 544.000, anuitete za adaptiranje šol 256 tisoč, Dom onemoglih Muretinci 200.000 in Muzej Ptuj 100.000 dinarjev. Največ od teh kreditov so že izčrpali: Stanovanjska izgradnja mesta Ptujja (4 milijone), Osnovna šola Grajena (2.676.569), Okrajne ceste in mostovi (2.251.670), Vodovod in komunalna izgradnja (2.2 milj.), OLO Ptuj (1.500.000), ostali pa vsoto od 128.000 do 800.000.

Pri obravnavanju posameznih investitorjev in vsot je bilo v diskusiji ponovno preizkušeno, kje so investicije bolj in kje manj potrebne. Subvencija za kulturni dom »Jože Lacko« v znesku 4 milijone je odpadla, ker ima odbor za izvršitev del do konca letošnjega leta dovolj lastnih sredstev in materiala. Možno je prizadeta postavka za vodovod in komunalno izgradnjo Ptujja, ki je od prvotnih 13.615 tisoč din znižana na 2 milijona v korist stanovanjske izgradnje mesta Ptujja z zneskom nad 13 milijonov. Manj prizadeta na je elektrifikacija, melioracija Pesnice, okrajne ceste in mostovi, zdravstveni dom in Splošna bolnica Ptuj.

Glede na vse te potrebe je razumljivo, da sta oba zbora na svojih sejah enoglasno zavrnila predlog, da se Pulpni postaji Tovarne sadnih sokov Celje odda 9.349.041 din davka na promet proizvodov, ki ni bil uveden. 49% tega davka participira OLO Ptuj za proračun OLO.

Enoglasno je bil potrjen tudi

predlog odloka, da se začne vsakoletna trgovanje grozdja žlahtnih sort na območju okraja Ptuj po 1. oktobru. Ta odlok vsebuje tudi določila glede kršitve odloka. Za siromašne osebe iz območja okraja pa je zelo važen tudi sprejeti odlok, ki določa, katere osebe so popolnoma oproščene plačila za zdraviljenje in katere delno. Med prve spadajo v smislu odloka osebe, ki plačujejo sami ali njihovi redni letni manj kot 300 din davka, in osebe, ki so že nad 6 mesecev nesposobne za pridobno delo. Delno pa bodo oproščene plačila oskrbine bolne osebe, ki plačajo same ali njihovi hranilci letno manj kot 800 in manj kot 1500 din davka, ter vdove z 2 ali več nepreskrbljenimi otroci ter starši s 5 ali več nepreskrbljenimi otroci.

Poleg ostalih odlokov upravnega pomena je zelo važen tudi sklep o obveznem začetku pisanja krajevni, občinskih ter okrajne kronike, ki bo dragocena podlaga za zgodovinske in za naša poznejša pokolenja, ki jim bodo ostale kronike dragocen dokument in slika današnjega dela in življenja našega ljudstva.

V diskusiji v zvezi s referatom predsednice gospodarskega sveta tov. Stropnikove je bilo precej kritike v zvezi z veliko razliko kupne in prodajne cene kmetijskih pridelkov po krivdi odkupnih podjetij in prekupovalcev. Glede slednjih je bila kritika posebno ostra, pri čemer odpada krivda tudi na odkupna podjetja sama, ki najemajo privatne nakupovalce, mesto da bi se obračala na kmetijske zadruge, ki jim je odkup kmetijskih pridelkov osnovna naloga.

Potemtakem ni čudno, da nakupovalci v jesenski sezoni odkupovanja toliko zaslužijo, da lahko celo leto dobro živijo na račun delavcev in kmetov do prihodnje odkupne sezone, kmetijske zadruge pa si morajo iskati zaslužek samo v trgovini s prodajo industrijskih izdelkov. Diskutanti so predlagali, da se z zakonom onemogoči vsako posredništvo privatnikov v trgovini, trgovskim podjetjem pa določi najvišja stopnja zaslužka, da si na škodo življenjskega standarda delavstva ne bodo ustvarjala dobičkov, zraven tega pa se omogočala privatnim nakupovalcem mastne zaslužke. Diskusija ni mogla mimo pripomb nekaterih davkoplačevalcev v zvezi s klasifikacijo zemlje, nezvršeni dokumentarni spremembami v zvezi s

praktičnimi spremembami v lastništvu zemlje in drugo. Vsem je bilo pojasnjeno, da so imeli prizadeti možnost pravočasne pritožbe na odločbe in prošnje, ki pa niso mogle biti vse upoštevane, ker ni bilo za to razlogov, dočim so bili posamezni popravki predpisov izvršeni.

Tokratni seji sta razmeroma hitro končali glede na soglasnost v vseh vprašanih dnevnega reda in glede na diskutante, ki so bili v diskusiji kratki in jedrnat.

Uspela živinorejska razstava v Markovcih

Prva živinorejska razstava rodovniške živine pincgavske simentalske pasme v nedeljo, 13. septembra t. l., v Markovcih pomeni za živinorejce prepričljiv dokaz prizadevanja resnih kmetovalcev ob podpori živinorejskih odsekov KZ, da bi živinoreja tudi v našem okraju prispevala čim več k narodnemu gospodarstvu.

Razstavljenih 117 glav rodovniške živine od prijavljenih 139 glav je po ocenitvah in razvrstitvah strokovne komisije v 9 kvalitativnih skupin od Ib do IV in po razdelitvi 140.000 din nagrad zaslužnim živinorejcem ter zaključni besedi pustilo med ljudstvom živinorejskega rajona Gorišnica osnovno misel: Kako gospodariti, da bodo dali naši travniki več in boljše krmo, da bo dosedanje slabo kvaliteto živine nadomestila rodovniška živina, da bo s prvovrstnimi plemenjaki doseženo prvovrstno mlado plemo ter da bo več mleka in več mesa, skratka več dohodka in boljše življenje.

Organizacija razstave, prostor, dnevni red in vse je bilo res skrbno pripravljeno. Ugodno vreme je omogočilo prijetno delo v zvezi z razstavo, z ocenjevanjem posameznih živali, odbiranjem prvovrstnih živali

za nagrade ter z ogledom lepo v dve vrsti razstavljenih rodovniške živine. Slabo je bilo edino to, da si razstave niso ogledali razven častnih izjem vsi živinorejci iz okoliških vasi, ki jih življenje iz dneva v dan bolj sili k razmišljanju, kako bi trebalo gospodariti, da bi dali njihovo gospodarstvo to, kar potrebujejo sami, njihove družine in celotna družba. Vse delo, trud in ostalo je bilo namenjeno čim širšemu številu živinorejcev, ki bi morali v tem videti zaželeno in dolgo pričakovano priliko praktično spoznati razlike med slabo in dobro živinorejo. Po uspehih razstave se vidi, da manjka večini živinorejcev zaupanje v to, da je mogoče doseči z živinorejo večji gospodarski dohodek. Premalo je volje in zanimanja, da bi jim odprla za to oč razstava v domačem kraju, kar jih ne more stati mnogo časa, truda in stroškov.

Kar so navzočim povedali na koncu razstave tov. Molan, inž. Pternel in inž. Titam iz Ptujja, Ljubljane in Murske Sobote, ki so bili kot strokovnjaki v ocenjevalni komisiji, je le vsota izkušenj, dognanj in izsledkov naprednih živinorejcev v naši domovini in tudi z drugih strani sveta. Poudarili so, da lahko

pride pri nas v živinoreji do večjega napredka, če bodo živinorejci mesto tarnanja nad skopim zemljo, nad suho živino, nad slabo mlečnostjo krav itd. storili vse, da bo prišla tudi živina do obilnejše in izdatnejše krme, ob kateri ne bo samo životrlja, temveč tudi dala močno in zdravo plemo, več mesa in mleka, skratka za živinorejca več dohodkov, ki mu bodo omogočili tudi do boljšega standarda in do lažjega plačevanja družbenih obveznosti. Boljše bo, ko se bodo v vasi vsi bavili z rodovniško živino, ko bodo na vaseh vsi živinorejci upoštevali prvovrstne plemenske blike in zavračali nepriznane bikce. Pri tem je potrebna volja, razumevanje in odločnost vseh živinorejcev.

Prispevki Kmetijskih združenj Gajevci (11.000), Muretinci (5000), Moškanjci (11.000), Podgorci (5000), Gorišnica (3000), Stojanci (10.000), Cirkulane (7000), Markovci (20.000), Bukovci (8000), OLO (30.000) in OZZ (30.000) so omogočili razdelitev nagrad od 500 do 4500 dinarjev privatnim rejcem 89 najboljših ocenjenih bikov, krav in telic in spodbudo, da bodo nadaljevali z začetim rodovniškim delom. Zraven tega pa dobijo diplome za uspešno rejo rodovniške živine Veterinarska bolnišnica Ptuj, Okrajno gospodarstvo Dornava in Zavrt, Ekonomija Gorišnica, Živinorejski oddelki Kmet. združenja Gajevci, Muretinci, Moškanjci, Cirkulane, Stojanci, KDZ Sobotinci, Markovci in Bukovci, ki jim bodo razdeljene na živinorejskem zborovanju v Markovcih v kratkem, diplome pa dobijo tudi kmetije Vinsek Anton iz Stojnc, Rižnar Jože iz Gajev, Simonič Jurij iz Markov, Strelec Jernej iz Nove vasi, Janžekovič Anton iz Pristave, Munda Peter iz Cvetkove, Horvat Roza iz Nove vasi.

Zanimivo je bilo opazovati vsako posamezno glavo prignane živine in slediti ocenjevalni komisiji, ki je sproti pojasnjevala ljudstvu posebnosti pregledanih in ocenjenih bikov, krav in telic in tudi sproti obklicala ocenjevalne rezultate. Končno so se v krogu razvrstile od vseh odbrane najlepše živali, okrašene z zelenimi vency okrog rogov.

Takih razstav bi moralo biti še več v ptujskem okraju in uspeh ne bi izostal. Naj se še izkaže ostale KZ v okraju, kako one podpirajo razvoj živinoreje in kako gledajo na večanje števila rodovniške živine.

Otvoritev denarne zbirke ptujskega muzeja

(Nadaljevanje s 1. strani)

6. Po čem se določuje vrednost novca?

Odgovor: Muzejska vrednost novca se določuje po rednosti in dobri ohranjenosti ter umetniški izdelavi. Vidimo, da kovina ni odločujoča. Marsikateri bronasti novci je več vreden, kakor srebrni ali celo zlat. Leta 1951 so muzeju ponudili dragocen medaljon Marka Avrelia. Ta bronasti novci bi bil najdragocenejši novci naše zbirke. Zaradi trenutne denarne stiske nas je prehitel drugi kupec. Sedaj hrani naš muzej samo njegov odlitek.

Kakšne srednjeveške novce ima naša zbirka?

Odgovor: Srednjeveški novci naše zbirke so prav različni. Večina je takih, ki so jih pri nas uporabljali. Ti so iz ptujске kovnice, nekaj iz kovnice v Slovenjem Gradcu, Brežice ter razni nemški pfenigi in groši. Poleg teh imamo še češke, madžarske in celo novce naših jugoslovanskih srednjeveških držav, kakor je denar Dušana Silnega iz 14. stoletja.

8. Kateri vaši novci so najlepši?

Najlepši so zgodnjemirski in grški ter tolarji, ki so jih začeli kovati v novem veku. Lahko rečemo, da so novci ogledalo gospodarstva in kulturne dobe v kateri so bili kovani. Poglejmo si samo srednjeveške boljše. Tanki in lahki so, ponavadi brez napisov, podobe na novcih so slabe, navadno križi, svetniki, cerkve in grbi fevdalcev in mest. Ali se ne odraža na njih nekultura srednjega veka z neplemenitostjo, versko mračnostjo in nazadnjaškim fevdalnim gospodarstvom? O vsem tem se boste lahko prepričali, ko boste obiskali muzej in si ogledali numizmatično zbirko.

Stavil bi rad še nekaj vprašanj, a v muzeju imajo prav malo časa, ker pripravljajo tudi spominsko razstavo Muzejskega društva in etnografsko zbirko. Pridno sodelujejo nekateri člani MD. Da bi ne motili pri delu, sem se poslovil, kar zadovoljen s podatki o denarni zbirki, ki bo prav gotovo vsakemu obiskovalcu povedala mnogo več kakor pričujoče vrstice. — c

Problem dravskega mostu vedno bolj pereč

Ljudski odbor mestne občine Ptuj je v posebnem dopisu Izvršnemu svetu Ljudske skupščine LRS, 9. sept. obrazložil kritično stanje dravskega cestnega mostu, ki bi moral biti najpozneje leta 1954 obnovljen ali zgrajen nov most, sicer lahko pride ob porušitvi tega mostu zaradi narasle Drave do daljše prekinitve cestnega prometa Ptuj—Maribor preko Dravskega polja, kar bi povzročilo narodnemu gospodarstvu in obrambnim ciljem nepopravljivo škodo.

Zamujena prilika

Uprava Industrijske rudarske šole v Trbovljah je opozorila tajništvo za zdravstvo in socialno politiko pri OLO Ptuj o možnosti sprejema mladincev v to šolo, ki traja 3 leta, ko postanejo absolutno kvalificirani janski kopači. Pogoj je: starost 14 let, osnovna šola, telesno in duševno zdrave ter pripravljene OLO ali MLO za plačilo šolnine 4000 din mesečno. Učenci prejema prvo leto po 1000, drugo po 1500 in tretje leto po

2000 din mesečne nagrade. Interesentov za to šolo v Ptujju gotovo ne manjka.

S tem da je dopis od OLO do MLO Ptuj poteval 4 dni (napisan 5. sept., prispel 9. sept.), je bilo onemogočeno zvedeti za imena interesentov in poslati prijave šoli do 10. sept. kot je bil določen termin.

Dopis je moral končno brez uspeha v arhiv pod označbo »Zamujeno«.

Repatriiranje otrok iz Avstrije

Jugoslovanski Rdeči križ je preko mednarodnega komiteja Rdečega križa v Zenevi ugotovil imena otrok iz Jugoslavije, ki še živijo v inozemstvu ali pa so že repatriirani. Za večino teh otrok so najdeni svojci, ki bodo zahtevali repatriacijo svojih otrok, za nekaj otrok pa na podlagi nepopolnih podatkov ni mogoče ugotoviti svojcev. Skrbniški svet v okraju so

te dni prejeli seznam otrok, glede katerih se sicer zatrjuje, da so iz Avstrije že repatriirani, vendar ni gotovo, da so vsi ti otroci res pri svojcih. Do 25. sept. bodo morali skrbniški svet preveriti, če so otroci po spisku res že doma ali ne.

To resno in odgovorno delo zasluži res zanimanje in pomoč vseh organizacij in svojcev, ki še pogrešajo otroke.

VLADIMIR DEDIJER:

Jetnik št. 483

(Nadaljevanje odlomka iz knjige: Josip Broz-Tito, prispevki za življenjepis.)

V Lepoglavi so morali vsi obsojenci delati. Tovarna »Penkala«, ki je prodajala svoje izdelke po vsej državi, je bila pravzaprav Lepoglava. Tudi Josip Broz je moral delati. Uprava kaznilnice ga je zaposlila kot mojstra v električni centrali ali v »elektrarni«, kakor so jo imenovali v Lepoglavi. Ta centrala z dvema Diesel-motorjema in generatorjema, je bila v kaznilnici sami. Hkrati je imel Josip Broz kot najvišji v »elektrarni« pravico hoditi po vsej kaznilnici s poskusno električno žarnico in kleščami v rokah. Kadarkoli se je kaj pokvarilo, so poklicali Josipa Broza, da bi popravil. Upravnik kaznilnice je nekaterim meščanom v Lepoglavi dovoljeval poklicati Broza, da jim je popravil okvare na električnem omrežju.

Januarja 1930 so v kaznilnico Lepoglavo iz Sremske Mitrovice prenesli Mošo Pijado. O svojem bivanju z Josipom Brozom v Lepoglavi pripoveduje:

»Dokler je bila naša skupina na robiji v Mitrovici, smo redno pritihovali časnike in v njih prebrali poročila o obravnavi proti Josipu Brozu. Z nami je bilo dotlej na robiji več delavcev, ki pa se niso držali najbolje, pač pa je Brozovo vedenje pomenilo za nas veliko pridobitev. Govorili smo: »Končno je prišel na robijo delavec, ki je revolucionar.« Januarja 1930, ko je bila naša skupina premeščena iz Mitrovice v Lepoglavo, v tem ko sva Pera Grubar in jaz kot »pristavci« čakala pred kapalnico, da bi prišla na vrsto, je pristopil k nama Broz in povedal svoje ime: »Joža«.

Josip Broz je delal v »elektrarni«, majhni električni centrali, ki je preskrbovala z elektriko kaznilnico in okoliške vasi. V tej »elektrarni« sta bila tudi dva Diesel-motorja z generatorjema. V sosednji sobi je bila strožnica, na kateri je stalno delal. Bil je vodja partijske organizacije v kaznilnici. Tito, jaz

in še neki delavec smo bili delavniška celica, ker so mene premestili kot Titovega pomočnika v »elektrarno«.

Prosti čas popoldne, zlasti pa zvečer, smo posvečali naši izobrazbi. S piščimi sredstvi, ki smo jih takrat imeli, z nekaj knjigami, pa tudi z malo znanja smo organizirali tečaj in začeli delati. Zunaj je bil položaj strašen. Partijske organizacije so bile razbite, v Zagrebu ni bilo ničesar, tako da zunaj nismo mogli imeti malone nobene opore. Šele malo pozneje smo lahko po tovariših, ki so odhajali z robije, pa tudi mi pisмено nekotko pripomogli k poživitvi partijske organizacije v Zagrebu. Broz je svoj prosti čas preživljal z branjem kakor vsi tovariši, se pridno učil in pripravljaj.

Ker je kot elektrotehnik lahko hodil zunaj obzidja, se je Tito v Lepoglavi v krčmi Fidlerice in v nekaterih privatnih stanovanjih sestajal s tovariši iz Zagreba, kakor na primer s Pajom Gregoričem v »elektrarni«, kjer sem bil nekakšen Titov pomočnik, sem večino časa porabil za prevajanje »Kapitala«, in bogme, Tito me je poučeval, kako je treba ravnati z Diesel-motorjem. In prav ko sem se tega naučil in ko bi bil moral pre-

vzeti elektrarno, so Tita premestili v Maribor, mene pa odklicali z dela. To se je zgodilo takole: Najprej so nas premestili v novo poslopje, Broz pa je ostal po dogovoru v starem posloplju za zvezo. V novem posloplju so bili tovariši, ki so mislili na pobeg. Nekaj nevarnih kriminalcev je zasnoval načrt oziroma prikazal tako nekaterim tovarišem v našem posloplju, da bo prišel iz novega posloplja v staro, potem pa bo organiziral pobeg vseh ostalih. Potrebno je bilo samo, da bi mu pomagali. Njegovemu načrtu so nasledili trije tovariši iz novega posloplja. In kriminalcu se je posrečilo priti iz starega v novo posloplje ter dobiti delo v neki delavnici. Nekega dne je srečal Josipa Broza, in mu razložil svoj načrt ter dogovor s tovariši iz novega posloplja. Broz ga je takoj zavrnil in povedal to meni. Tudi jaz sem se z njim strinjal. Čez nekaj časa se je temu kriminalcu posrečilo pobegniti. Pobegnil je čez zelo visoke strehe. Nekega jutra pa so Broza iznenada pozvali, naj pripravi svoje stvari, ker pojde v Maribor. Bil sem vznemirjen. Vedeli tudi nismo, da pojdejo v Maribor tudi tisti trije tovariši iz novega posloplja, ki so bili naslednji krimi-

nalčevemu načrtu. Šele nekaj časa po odhodu Josipa Broza in tistih treh tovarišev je postalo očitno, zakaj so jih premestili v Maribor. Nekaj kaznjencev je begal po Slavoniji, se spopadel z žandarji, ubil enega izmed njih in, kakor kaže, pripovedoval o svojem begu, o dogovoru s tovariši iz novega posloplja in pri tem omenil tudi ime Josipa Broza. To je bil vzrok, da so Josipa Broza in še tri tovariše premestili v Maribor.

Ko je Josip Broz leta 1935 po prestani robiji odšel v ZSSR, je napisal daljše poročilo o razmerah na robiji z naslovom »Iz življenja komunistov na robiji v Jugoslaviji«. Navajam del tega poročila, katerega kopija je v arhivu CK KPJ.

»Tu navajam kratek odlomek iz mojega srečanja in doživljanja z M. Pijado in še nekaterimi tovariši v lepoglavski kaznilnici. Rad bi vsaj približno opisal nekateri tovariši, zlasti tovariša M. Pijado, ki že deset let trpi v kaznilnicah Jugoslavije. Pravim v kaznilnicah zato, ker so tovariši Pijado skupaj s še nekaterimi tovariši že dvakrat premestili iz Mitrovice v Lepoglavo in zdaj iz Lepoglave v Mitrovico. To pogosto premeščanje iz kaznilnice v kaznilnico se dogaja

zato, ker režim meni, da so ti ljudje nevarni miru in redu v kaznilnicah, če ostanejo dije na enem kraju. Ta premeščanja so združena z raznim trpinčenjem, ki ga počenjajo tako žandarji na poti, kakor tudi uprava kaznilnice, kamor tovariši pridejo. Zaradi takšnih premeštitev in trpinčenja je izgubil svoje mlado življenje tovariš Zlatko Snajder.

Navajam primer, kako tovariše trpinčijo, ko jih gonijo iz kaznilnice v kaznilnico: tovariš Pijado mi je pravil, brž ko je prišel v Lepoglavo: »Ko so nas v Mitrovici prignali na dvorišče, so nam začeli žandarji groziti, da nas bodo pobili kot zajce, če bi se med potjo le ganili. Nato jih je hujskal še upravnik kaznilnice, znani sadist in krvnik komunistov v Mitrovici, Pušić. Žandarji so nas vso pot spremljali z grožnjami in posrkami. Jaz in moji trije tovariši smo dobili vtis, da se žandarji res pripravljajo, da bi nas pobili, potem pa razglasili, da smo hoteli pobegniti. To je bilo leta 1929 in 1930 v »modi«. Ko smo prispeli na postajo v Lepoglavi, je bila temna, noč (do kaznilnice je kakih 800 korakov). Žandarji so se postavili za nami in nam zagrozili, da bodo takoj streljali,

MOTIV IZ HALOZ

Takih konferenc ZK bo v Ptuj potrebno še več

Na zadnji mestni izredni konferenci Zveze komunistov v Ptuj je nanizal sekretar MK ZKS tov. Nunčič Stane vrsto pojavov iz življenja in dela nekaterih članov, ki niso v skladu z ugledom ZK, z borbo komunistov za izgradnjo družbenega gospodarstva in življenja, v skladu s sklepi VI. kongresa ZKJ ter drugega pisma CK ZKJ.

Najizrazitejši je pojav napake razumevanja in tolmačenja demokracije in posledice, da posamezniki v širši ali ožji diskusiji ne računajo pri včasih nepremišljenem, drugič preračunanim, večkrat tudi prikrito sovražnem tolačenju socialističnih ciljev, da bodo imeli opravka z borbenimi komunisti, zato tudi večkrat nemoteno kljub navzočnosti komunistov opravljajo svoj posel. Kolikor pa gre za dobronamerne ljudi, ki imajo namen s koristnimi predlogi in sodelovanjem pomagati političnemu aparatu in ljudski oblasti odpravljati razne napake in nepravilnosti, je prav tako nepravilno s strani neaktivnih komunistov, da jih pustijo brez opore, brez pojasnil in odgovorov na stavljenja vprašanja. Tudi

ti računajo s tem, da bodo najprej pri komunistih našli razumevanje za dobronamerno delo. Kjer pa si komunisti v prvem niti drugem primeru ne upajo posegati v borbo ali diskusijo, ni mogoče govoriti o njihovem ugledu, simpatijah in povezanosti z ljudstvom. Isto je v podjelih, kjer si posamezniki različno, predvsem pa nepravilno tolmačijo delavsko upravljanje, kjer se dosledno ne izvajajo socialistični principi gospodarjenja. Tov. Nunčič je navedel pri tem celo konkretne najnoveše primere iz raznih ptujskih podjetij ter terenov Socialistične zveze, in razne prilike, kjer so se člani Socialistične zveze bolj izkazali kot nekateri komunisti. Največ izkušenj je s sestankov, sej, zborovanj, proslav in manifestacij, ob katerih se v Ptuj vedno znova sprašujemo: »Kje so komunisti?« Pri odkrivanju raznovrstne škode v podjetjih, se sprašujemo: »Kaj so delali komunisti? Kdo se je boril proti tej ali oni škodi in zakaj je ni preprečil?«

V Ptuj je 472 komunistov. Od teh je le del takih, ki so prevzeli v terenskih organizacijah

Socialistične zveze naloge, ostali so se obratno otepali funkcij in z njimi vse odgovornosti za politično delo v najbližjem krogu svojega življenja in delovanja, med množico, s katero imajo največ stika in prilike za uspešno delovanje.

V medsebojnih odnosih se kaže pretirana občutljivost in nekritičnost med posameznimi člani ZK. Vsako opozorilo na napake se vzame kot osebni napad. Z zavednostjo in disciplino komunistov je lepo število neskladnih izjav užaljenih posameznikov, ki sicer sami kaj radi kritizirajo, ne da bi imeli voljo odpravljati nepravilnosti.

Neznajdljivost v samostojnem, nerediranim političnem delu je marsikje pustila svoje posledice. Sestanki izostajajo, so nepravilni ali pa začenjajo in končujejo z vprašanjem, kaj delati, do začetka dela pa ne pridejo. Ta pojav kaže predvsem na to, da taki člani navadno niso seznanjeni niti s tekočimi problemi iz tiska, niti s sklepi VI. kongresa ZKJ pa tudi ne z vsebino pisma CK ZKJ. To ni čudno, saj kaže statistika naročnikov političnih in znanstvenih listov bore revno sliko. V tem tiči nedvomno tudi glavna krivda vse politične nezainteresiranosti, ki prej pomeni zaostajanje za dogodki kot pa vse ostalo.

V referatu sekretarja tov. Nunčiča navedene slabosti članov ZK so se odražale tudi na konferenci. Skromna diskusija po referatu ni pokazala na prave vzroke takega stanja pri delu članstva in na rešitve, ki jih zahteva tako stanje. Poudarjeno je bilo, da je pri komunistih sramoten strah pred diskusijo, pred odkritim razgovorom s sočlanstvom. Ni si mogoče med političnimi prvoborci zamišljati ljudi, ki se bojijo pred javnostjo braniti cilje socializma in izražati svoje mnenje glede raznih problemov.

Priznati je treba, da je bil tokratni referat tov. sekretarja izčrpen in konkreten in da je pustil odprtih vrsto vprašanj za diskusijo, ki pa je ni bilo dovolj.

Predvolilni sestanek v Gorišnici

V nedeljo, 13. t. m. je bil v Gorišnici predvolilni sestanek, katerega se je udeležil na povabilo vaških odborov SZDL tov. dr. Jože Potrč. Po uvodnih besedah predsedstva obč. odbora SZDL je prevzel besedo dr. Jože Potrč, ki so ga člani plenuma na enem izmed sestankov v mesecu avgustu predlagali za svojega kandidata kot poslanca v Zvezno skupščino. Na sestanku je bilo zbranih 110 članov, kar moramo reči, da je zelo slaba udeležba za celo občino. Nekoliko je sigurno vplivala na udeležbo prva razstava plemenske živine, ki jo je organizirala tukajšnja rajonska plemenska postaja v Markovcih, na drugi strani pa lahko ugotovimo, kako malo zanimanja kažejo naši ljudje za vsa važna dogajanja doma in po svetu. Prav zaradi pomanjkanja zanimanja za dogajanja v svetu bi morali naši ljudje s povsem drugačnimi očmi gledati na vse reforme, ki jih naša oblast uvaja v našem družbenem, gospodarskem in političnem življenju. Predavatelj je v poljudnih besedah, smiselno in opirajoč se na dogodke v zunanjem svetu, tolmačil našim ljudem našo notranjo gospodarsko in politično situacijo, povezal naša notranja dogajanja z zunanjim svetom, prikazal gospodarski, politični in kulturni razvoj naše države in naših narodov v zadnjih letih ter s tem v zvezi prišel tudi na tiste stvari, ki trenutno zadevajo našega človeka, to je, zakon o odpravi viničarskih odnosov, zemljiškem skladu, davkih in davčni odmeri.

V diskusiji, ki se je pozneje razvila, si lahko opazil, da naši ljudje ne razumejo osnovne vsebine tega zakona, da gledajo vse to iz ozkega, svojega osebnega vidika, nikakor pa se ne morejo sprijazniti s tem, da socialistična država s takimi in sličnimi zakoni odpravlja in osnovi izkoriščanje človeka po človeku, ki je zlasti v hološkem predelu naše republike še najbolj ukoreninjeno. Se le po temeljiti razlagi in dopolnitvah, ki jih je dal tov. dr. Potrč, so le nekateri razu-

meli nujnost takih zakonov in uredb, pa čeprav zadene marsikoga to v živo. Za naše ljudi je to prava gospodarska revolucija, kjer bo v glavnem tudi čas opravil svoje.

Ko bi naši ljudje redno prihajali na take in slične sestanke, bi lahko marsikaj opravili mnogo lažje in hitreje, kar bi bilo nam vsem v korist, če bi hočemo doseči tisto, za kar se vse človeštvo bori, to je lepše in udobnejše življenje. Do volitev, ki bodo 22. novembra tega leta, bomo še mnogo razpravljali na naših sestankih, dolžnost vsakega zavednega in poštenega Slovenca in pravega jugoslovanskega socialističnega patriota pa je, da se takih sestankov v polnem številu udeleži.

Jeseniška občina se tokrat ni izkazala

Izgon iz občine še ni pomoč iz stiske

V soboto, 13. t. m., se je znašel LOMO Ptuj pred svojevrstnim problemom. Iz Jesenic je pripotovala z jutranjim vlakom v Ptuj tov. Skrabelj Katarina s 16 dni starim sinčkom v naročju in spremstvu dveh organov LM in uslužbenke Mestnega sveta za zdravstvo in socialno politiko z Jesenic po nalogu predsednika občine Jesenic v soglasju z načelnikom Notranje uprave. Sprejemstvo je prineslo s seboj dopis Mestnega sveta za zdravstvo in socialno politiko, v katerem glasi zaključni odstavek:

»Ker je pristojna v Vaš okraj in ne spada v našo občino, prosim, da jo sprejmete in o nadaljnjem odločate sami.«

Občinski odbor Jesenic se je, kakor se zatrjuje v spremnem dopisu, od 13. marca t. l. dalje bavil s problemom stanovanja, zaposlitve in vzdrževanja tov. Skrabelj Katarine. Ker pa ji ni mogel dodeliti stanovanja, zaposlitve, niti podpore brezposelnemu, jo je glede na nevarnost, da ne bi v stiski zapadla nemorali, odposlal iz svo-

je občine v Ptuj. In v soboto jutraj je dobilo tričlansko spremstvo z Jesenic v Ptuj pri LOMO pisemno potrdilo, da je v redu pripeljaljo tov. Katarino Skrabelj s 16-dnevni otrokom v pristojno ptujsko mesto.

Tak postopek s tovarišico Katarino Skrabelj občini Jesenic pač ni v čast, to tem manj, ker bi morala imeti dovolj izkušenj, da se s proletariatom v taki ali drugačni stiski tako ne postopa, še manj pa z materjo, ne glede, ali je zakonska ali nezakonska. Tekom 7 mesecev je imel občinski odbor Jesenic dovolj časa z dopisnic, pismom, telefonično ali brzojavno sporočilo »pristojnemu« ptujskemu mestu o neresljivem problemu tov. Katarine Skrabelj. Te poti ni našel. Ta se mu je zdela bolj birokratska kot odprava mater drug dan po odpuštu iz porodnišnice s 16-dnevni otrokom, v dežju, brez hrane, v tričlanskem spremstvu z vlakom v Ptuj. Stotina ljudi se je spraševala ob pogledu na mater z otrokom v takim spremstvu na

poti na vlak, na vlaku in na poti z vlaka, kaj je le zagrešila ta ženska, da ima tako močno spremstvo?

V Ptuj je bilo več težjih problemov, vendar jih je ta rešil z večjo občutljivostjo do človeka, ne glede, ali je ta ali oni zašel po lastni ali tuji krivdi v življenjski stiski. Izganjanje neprestrebljenih ljudi iz kraja, ta stari birokratski ukrep protijudskih oblastnikov, je naša ljudska oblast zamenjala z novim ukrepom, z reševanjem ljudi iz stiske in tamo pomoč bi morala biti na Jesenicah, v delavskem centru, enaka pomoč v »pristojnem« Ptuj. Dravljanji Jugoslavije so v svoji domovini na pristojnem kraju in imajo sami pravico odločati, kje bodo živeli.

Tov. Katarina Skrabelj in njen 16-dnevni otroček sta se končno telesno in duševno segrela ter odpočila v prijaznejši domači okolici, kjer sta našla streho in večje razumevanje, pomoč in podporo za pot iz stiske.

Tudi na Bregu bomo volili za poslance

tov. dr. Potrča, tov. Stropnikovo in tov. Holobarjevo

Na zadnjem sestanku Socialistične zveze na Bregu, ki se ga je udeležilo nad 135 članov, je obveljal predlog, da bosta kandidirali za republiške poslance tudi za Breg tov. Lojzka Stropnik in tov. Anica Holobar, za zveznega pa tov. dr. Jože Potrč. O velikem dosežkem političnem in gospodarskem delu in pomenu zveze in republiške skupščine je govoril zastopnik MOSZ Ptuj tov. Stane Nunčič. Prišel pa je na vabilo terena na sestanek tudi predsednik komisije za izvajanje zakona o zemljiškem skladu. Ker se je na sestanku kot osrednje vprašanje obravnavalo vprašanje novih volitev in izbire kandidatov, ni prišlo ob pozni uri do gospodar-

skih vprašanj, na katera potrebuje ljudstvo raznovrstna pojasnila. Nekaj vprašanj je prihranjenih za prihodnji sestanek.

Na tem sestanku se je prijavilo lepo število članov in članic SZ z Brega med krvodajalce kot odgovor na tekmovalni poziv II. terena.

SE DOLGO PO SESTANKU V CIRKULANAH DISKUTIRAMO

V Cirkulanh se še sedaj diskutira o zborovanju, ki se ga je v Cirkulanh udeležil 6. sept. t. l. poslaniški kandidat za republiško skupščino tov. Mirko Bračič. Sestanka se je udeležilo lepo število prebivalcev iz oko-

lice Cirkulan. Pojasnil nam je razne nejasnosti v zvezi z zakonom o zemljiškem skladu in o odpravi viničarskih odnosov ter poslušal naše pripombe in predloge glede davčnega predpisa. Seznanili smo ga s predlogom o ustanovitvi samostojnega kmetijskega gospodarstva Cirkulane. Za prihodnji sestanek imamo pripravljenih vrsto novih problemov in vprašanj in smo prepričani, da nam jih bo znal tudi pojasniti.

Novi odloki v uradnem listu

V uradnem listu LRS št. 30 z dne 12. septembra t. l. so objavljeni sledeči novi odloki:

Odlok o sklicanju Ljudske skupščine LRS. Odloki ljudskih odborov: (361) Odlok o javnem redu in miru na območju okraja Ljubljana-okolica; (362) Odlok o določitvi pavšalnega povračila stroškov za službena potovanja oziroma terenska dela na območju okraja Murska Sobota; (363) Odlok o prodaji stanovanjskih hiš iz splošnega ljudskega premoženja na območju mestne občine Kamnik; (364) Odlok o hišnem redu na območju mestne občine Ptuj; (365) Odlok o javnem redu in miru na območju mestne občine Trzin.

Letošnje veliko zanimanje za Glasbeno šolo

V koncertni dvorani Glasbene šole v Ptuj so se zbrali na prvem sestanku v torek, 15. septembra t. l., starši otrok, ki so vpisali v začetku tega šolskega leta svoje otroke v to šolo, otroci in učiteljstvo.

Ze po številnem vpisu učencev in udeležbi na sestanku se je videlo, da mnogi starši pravilno pojmujejo, kaj pomeni za otroke glasbena vzgoja. Glasbena šola ne vzgaja otrok v glasbi samo z namenom, da postanejo poklicni glasbeniki, temveč je njen namen mnogo širši. Vzgoja mladino, da bo znala ločiti dobro glasbo od slabe, da bo vedela in čutila, da dviga glasba kulturno stopnjo vsakega posameznika in s tem vsega naroda. Glasba človeka notranje urejuje, mu vzbuja čut za lepoto in resnico. V tem je tudi razlog, zakaj naša ljudska oblast žrtvuje za tovrstno izobrazbo visoke vsote, t. j. za kulturni dvig naroda.

Letos je v Glasbeno šolo vpisanih 148 otrok iz delavskih, kmečkih in meščanskih družin, 40 otrok je na novo vpisanih, in to iz vseh predelov okraja, zlasti dijakov, osnovnošolcev in predšolskih otrok. Z igranjem na klavir se želi seznaniti 81 učenec (ki jih bo učilo 5 učiteljev), na violino 37 učenec, 11 več kot lani (3 učiti), na čelo 4 učenci (1 učiti), in 12 učenec na trobila (1 učitelj). Vpisanih je tudi 14 učen-

cev 6-8 let starih, ki bodo v pripravljalnem oddelku ob igri in petju prejemali prve nauke o glasbi.

Ravnateljica šole tov. Srolova je govorila o namenu in pomenu glasbene šole, o povezavi staršev z učiteljstvom, o razumevanju staršev za naloge učencev v zvezi z obiskovanjem glasbene šole, o razdelitvi časa za pouk in za vaje na šolskih instrumentih. Starši in učenci so z zanimanjem poslušali in videlo se je, s kakšno resnostjo so starši navezali svoje otroke na pouk glasbe. S tem je bil namen sestanka dosežen.

Zanimiva je pri celi stvari ugotovitev, da kaže vedno več staršev iz vrst delavcev in kmetov iz bližnje in daljne okolice zanimanje za glasbeno vzgojo svojih otrok. Zanimanje za učenje na violino bo, kot kaže, kmalu dohitelo število učencev pri klavirju, kar je vsakakor razveseljivo, zlasti glede na dejstvo, da ne primanjkuje violonistov samo pri nas, temveč povsod na svetu. K odpravi te vrzeli bo torej Ptuj ob prizadevanju učiteljstva in učencev doprinesel svoj častni delež.

Kmalu bo zopet skozi okna Glasbene šole v Ptuj po Cankarjevi ulici in Hrvaškem trgu slišati ob vsakem dnevnem času in pozno zvečer prvotno še neurejene, pozneje vedno skladnejše zvoke in melodije. ŠV.

brž ko bi opazili kako sumljivo gibanje. Tako smo prehodili to pot v razpoloženju na smrt obsojenih, pričakujoč vsak trenutek, da bodo počili strelj ali da nas bodo zabodli v hrbet. To počenja na ukaz hlapcev krvavega režima, da bi takoj priredili borcem delavskega razreda predsmrtno trenutke.

M. Pijade je prišel v Lepoglavo s tovariši Čakijem, Gruborjem in Cipičem. Dotlej pa smo bili v Lepoglavu samo trije komunisti, ker smo bili obsojeni, preden je prišla na krmilo vojnofašistična diktatura, državno sodišče pa je vse pošiljalo v Mitrovico.

Prihoda tovariša M. Pijade smo bili zelo veseli, zlasti jaz. Meni se je posrečilo, dobiti ga za delo v kaznišniški električni centrali, kjer sem tudi jaz delal kot elektrotehnik. Tu sva ostala skupaj, dokler me za kazen niso premestili v mariborsko kaznišnico. Tu sem imel priložnost, spoznati značaj in življenje tega našega tovariša, ki je bil leta 1925 obsojen na 20 let robije in vse to zaradi muhavosti režima, ki je takrat mislil s to kaznijo zastrašiti S. Radiča, ko je ta potoval po Evropi in se napotil celo v Rusijo. Tovarišu Pijadu so to kazen pozneje znižali na

12 let (lani je bil tudi on med drugimi obsojen na dve leti, ker je prepeval revolucionarne pesmi, tako da mora predsediti sku paj 14 let robije.) Tovarišu Pijadu je zdaj kakih 48 let, zaradi muk, ki jih je doslej prestal na robiji, pa je videti mnogo starejši. Tovariš Pijade je študiral na slikarski akademiji v Münchnu že pred vojno. Pozneje je kot umetnik delal v Parizu, kjer je bil večkrat lažen kakor sit. Med svetovno vojno se je mudil v Makedoniji, kjer je bil namreč na neki gimnaziji kot učitelj risanja in je nekaj časa celo nadomestoval ravnatelja gimnazije. Takoj po vojni je zapustil državno službo, zapustil slikarstvo in se kot komunist posvetil novinarstvu. Na prvem jugoslovanskem novinarskem kongresu v Sarajevu l. 1920 je bil izvoljen za prvega tajnika tega združenja, ki je bilo ustanovljeno na tem kongresu za vsa SHS. Njegovo ostro pero je često zadelo nasprotnike delavskega razreda v SHS. Urejeval je in neutrudljivo delal za razne komunistične časnike in revije. Po prepovedi Partije in revolucionarnega tiska je svoje delo nadaljeval, dokler ga končno niso aretirali in l. 1925 zaradi tiskanja ilegalnega partijskega

glasila obsodil na 20 let robije. Ko je prišel na robijo, ni klonil, ni prekršil rok. Videj je, kaj manjka delavskemu razredu Jugoslavije, videj je, da je treba prevajati marksistično literaturo. Delavskemu razredu v Jugoslaviji je bila potrebna marksistična izobrazba, to največje orožje v boju zoper buržoazijo. Lotil se je dela. S pomočjo še nekega tovariša je prevedel v naš jezik veliko Marksovo delo »Kapital«. Prevedel je tudi »Bede filozofije« in še nekatera dela. S temi svojimi deli je storil proletariatu naše države veličanske usluge. Svojo komunistično dolžnost je doslej dostojno izpolnjeval.

Tovariš Pijade se na robiji ukvarja tudi s slikanjem. Ker je kaznišnica obzidana z visokim zidom, smo uredili zadevo tako, da je lahko slikal s strehe elektrarne, ki je ravna. Naslikal je več krasnih pokraj. Ko je izčrpal obzorje s strehe, je začel slikati oblake, v čemer je res velik umetnik — to so njegove najlepše slike. Pri meni v elektrarni je s posebno ljubeznivjo pazil na stroje, ko so obratovali. Često je izrazil željo, da bi postal delavec-kovinar. Drugače pa je še zmeraj tisti stari borec. Spričo kake krivice, ki jo stori uprava, zna vzrožiti ne glede na

disciplinsko kazen, ki ga čaka. Nekeje je kaznišniški učitelj, ki je tudi režimski vohun, pa tudi cenzurira pisma, mučil nekega mladega tovariša zato, ker v pisnu ni nečesa napisal po učiteljevi volji. Pijade je šel k učitelju posredovat in pri tem sta se sprila, ker je ta šolmošter nazval komuniste bandite. Učitelj je oba poslal na raport. Na raportu se je ravnatelj prepričal, da učitelj nima prav in hotel je kaznovati samo tistega mladega delavca, proti čemur je Pijade protestiral in zahteval, naj kaznujejo tudi njega. Seveda so mu ugodili in vrgli so ga v »samico«.

Na robiji je še nekaj tovarišev, ki prestajajo robijo že 14 let. Dva izmed njih, tovariša Čaki in Stejič, sta bila obsojena prvi na dosmrtno robijo, drugi pa na smrt, zaradi poskušene atentata na regenta l. 1921. Toda tudi Stejiča so pomilostili na dosmrtno ječo. Režimu se je posrečilo oba duševno streti s strašnimi mukami, najprej na politični, kjer so ju v glavnjači zverinsko mučili, pozneje pa tudi v ječi. V mitroviški kaznišnici sta preseljena v težkih okovih in v strogih temnicah 7 let. Od nadaljnjega mučenja in trpinčenja v kaznišnici sta postala ta dva

heroja delavskega razreda duševna pohabljenca. Toda v svetlih trenutkih sta bila zmeraj navdušena borca pripravljena vsak hip za nadaljnjo borbo. Tudi z najstrašnejšimi mukami in dolgotrajnim trpljenjem ju režim ni mogel streti. Tovariša Čakiju je blizu 60 let. Preden je prišel na robijo, je bil znan in priljubljen in voditelj vojudinskega proletariata. Vsakokrat, kadar se je, v ječi bil boj z gladovno stavko, je tovariš Čaki držal do konca. Tako je bilo v 15-dnevni gladovni stavki l. 1927 v Mitrovici. Potem je bila kratka uspešna stavka l. 1931 v Lepoglavu, potlej druga 16-dnevna gladovna stavka v Lepoglavu l. 1931. Fizično in duševno izčrpan je ta starec rajši umrl v boju, kakor da bi bil stavkokaz ali da bi se dal celo od lastnih tovarišev pregovoriti, naj je, kajti tovariši so upoštevali njegovo stanje in mu predlagali, naj ne stavka. Tovariš Stejič je že 14 let v Mitrovici, njega režim ne premešča v druge zapore, ker se je prepričal, da je Stejiča s strašnimi mukami skozi dolga leta umsko tako onesposobil, da mu ni več nevaren. Stejič je res postal umobolen zaradi vseh muk, ki jih je moral pretrpeti. Na primer, vsakogar stalno pre-

pričuje, da je izumil patent, po katerem lahko človek s snegom kuri peč, da mu je kar vroče v sobi. Razen tega patenta pripoveduje, da jih je izumil še več, vsi ti patenti pa izvirajo iz snega in leda. Zakaj tovariš Stejič kar naprej fantazira prav o snegu in ledu, mar ni to značilno? Iz tega se da sklepati, kako strašno je moral trpeti v vseh sedmih letih, vkovan v težke okove, ki so mu strašno pohablili noge v mrzli temnici, kjer niti v najhujši zimi ne kurijo. Od vseh muk in mraza napol zblaznelemu se je v možganih vgnedila fikсна ideja, da lahko človek iz snega in ledu napravi toploto. Da je mogel spričo vsega tega ostati živ, je vzrok ta, da je tovariš Stejič fizično silno močan. Razume se, da je sedaj tudi fizično strt, zbolel je za škrofulozo itd. Odkar so jeli prihajati na robijo novi tovariši-komunisti, je njegov razum spet počasi oživel, zlasti ko se je posrečilo tovarišem dobiti ga medse. V nenehnem občevanju s tovariši je začel počasi okrevati, umstveno in fizično. Toda po gladovnih stavkah so ga ponovno vrgli med kriminalce, ker režimu ne gre v račun, da bi zblazneli komunist spet ozdravel.

Naj ostane med nami... Malek, vas res ni sram stikati za tujci?

V zadnjem času smo videli v Ptujju več inozemskih avtobusov in osebnih avtomobilov z izletniki in potniki, ki potujejo skozi Ptuj, se v njem za kratek čas ustavijo in ogledujejo zanimivosti. Pri izletnikih in potnikih je že navada, da si v naglici ogledajo hiše, ulice, vozila, zlasti pa obnašanje ljudi in vse ostalo, saj je to tudi njihov namen potovanja. Nekateri izmed njih ne štedijo dragocenih filmov za slikanje vsega, kar se jim pač zdi po svoje zanimivo. Ničesar jim ne uide, kar se da uporabiti v korist ali škodo propagande o življenju v naši domovini, ko gre za prijatelje ali površne poznavalce naše domovine. Nekateri celo v zahvalo za gostoljubnost po krivdi posameznikov, ki so brez hrbenice, časti in ponosa ko zagledajo tujca, v časopisih opisujejo svoje vtise, ki jih dokumentirajo s slikami.

Ob zadnjih obiskih tujcev, ki jih resni in zavedni državljani niti niso opazili, ker to niti ne pomeni zanje nek posebej zanimiv pojav ob važni cestni zvezi Zagreb-Maribor, smo lahko odkrili poleg že znanih še nekaj novih posameznikov, ki sicer zatrjujejo, da se sploh ne zanimajo za ničesar. Ko jih vidimo med tujci, pa tega ne bi več verjeli.

In kako je torej v resnici? Kdo bi res verjel n. pr. Francu Maleku, uslužbencu poliklinike v Ptujju, doma iz Sp. Hajdine, da se on ne zanima za drugo kot za službo in za dom. In vendar to ne drži. On bi vedel tudi natančno povedati, kako so se pred kratkim pripeljali v Ptuj izletniki iz Avstrije, kako so bili oblečeni, kako so govorili, kaj so jedli in pili, koliko denarja so imeli, kako so bili prijazni itd. Čim je zvedel zanje, je takoj pohitel med nje in spraševal s hlapčevsko ponižnostjo od enega do drugega, če nima slučajno kateri izmed njih filma, ki bi ga on kupil, ker da so naši domači filmi zanič. Ponižno se je zahvalil vsakemu za ljubezniv odgovor, da mu žal ne morejo ustreči. Za ceno svojega hlapčevskega ponižanja je opogumil enega izmed potnikov, da je začel ponujati na prodaj igle, Možakar je bil verjetno prepričan, da bo z iglami najbolj ustregel narodu, o katerem je slišal, da hodi raztrgan. Sele, ko ga je zavrnila neka državljanka, je skril svojo šaro. Tudi čevljar Brumen Ivan iz Ptujja se ne zanima za ničesar: niti za domače slavnosti, sestanke, prireditelje, proslave itd. Nenadoma se je znašel v gostilni Beli križ med izletniki iz Avstrije, čakal na njihov pogled, prilazno besedo, cigareto ali celo četrt vinčka, pri-

pravljen zbrbljati za najmanjšo vkladnost in uslugico vrsto laži, moledovanj in komplimentov neznanemu tujcu ne glede na lastno ponižanje in sramoto, ne glede na sramolitev svojega narodnega ponosa, ponosa vsakega resnega državljanja socialistične Jugoslavije, ki je pri vsem naprednem znanjem svetu tako dobro zapisan. Kmalu bi se bil Brumen do solz razjokal ob pripovedovanju, kako je v Jugoslaviji slabo, ko se drugod tako kot je on, lahko vozi v avtomobilu itd. Iz sočutja do Maleka in Brumna ter njima podobnih bi si utegnili v sosednji Avstriji res nekaj navidežev misliti, da bo treba tudi drugo leto prinesiti s seboj igle, cigarete in drugo za delitev takim siromočkom...

Glede na slične primere bi morala ptujška gostinska in trgovska podjetja dobro razmisliti, če ni v njihovem kolektivu kateri uslužbenec, ki je napram domačim ljudem največkrat slabše volje, utrujen in počasen, ko se znajde pred tujcem, pa bi se raztopil od prijaznosti in si obrusil noge ob prizadevanju, da bi tujca čim prej, čim vkladneje in čim pravilneje postregel. Kako malo ima namreč tako obnašanje skupnega z zahtevu po vkladnosti napram delovnim ljudem in po ustrežljivosti napram strankam in gostom. Kako naj smatra domačin ali tujci gost tako obnašanje za srčno vkladnost in dobrotno ustrežljivost, ko pa je lahko prej na svoje oči videl, kako malo je bilo tega prej napram domačim ljudem. Kako se ne bi zabilo domačinu ali tujcu tako hlapčevstvo, ki je preračunano na brezpomembno napitnico v gostinskem obratu in tako vkladnost, ki izvira iz potrebe po deviznih fikcijah, ne pa iz srčne kulture.

Druga svetovna vojna je pokazala, kakšne posledice je imela za narode Jugoslavije preloma budnost vseh zavednih državljanov napram posameznikom, ki so najprej z malimi, pozneje z vedno večjimi simpatijami in hlapčevskimi uslugami pečatili usodo marsikateremu zavednemu državljanu pri tujcih.

Mislil, da ni prezgodaj niti prepozno, da naše ljudstvo vsakemu takemu posamezniku na licu mesta izreče glede tega svojo odločno besedo. Če se iz izkušenj minulega desetletja ta ali oni ni ničesar naučil glede narodne zavesti, glede materinske, glede škodljivega in sramotnega hlapčevstva ter klečeplaznja napram tujcem, mu je treba dati nauk, da se to nauči, še preden je dokončno zapisal z dejanji svoje ime med nepopravljive.

Z uprizoritve Remčere „Učiteljice Pavle“ na ptujskem odru

V soboto, 12. in v nedeljo, 13. t. m., je obiskalo Ptuj IZUD »Ruda Severa« iz Gorišnice in gostovalo v gledališču z Remčere »Učiteljice Pavle«.

Drama »Učiteljice Pavle« je eno najboljših Remčevih del. V njej je obravnaval pisatelj življenje podeželske učiteljice, ki je v naši preteklosti zanimalo precej naših pisateljev, saj sta se ukvarjala pri Hrvatih s podobno snovjo že Senoa v povesti »Branka« in Gjalški v »Djurdjici Agičevi«, pri Slovenih pa Finžgar v povesti »Sama« in za njim Remec v drami »Učiteljice Pavle«. Drama sama kaže, da je bil Remec kot pisatelj pod močnim vplivom moderne in da ga je poleg stilnih in vsebinskih posebnosti, ki so tipične za Remca kot literarno osebnost imel močan vpliv nanj v omenjeni drami predvsem Cankar, saj zasledimo v »Učiteljici Pavli« precej reminiscence na prizore iz Cankarjevih dram, »Za narodov blagor« in »Hlapceve« in v izraznih posebnostih celo iz »Lepe Vide«. Drama je zaradi pomanjkanja impulzivnosti dejanj in zaradi dolgih dialogov predvsem v prvih dveh dejanjih precej težka zlasti za podeželsko gledališče z diletantskimi igralci.

IZUD »Ruda Severa« iz Gorišnice in njegov režiser Zlatko Sugman kot gost je imel težavno nalogo, ko je kljub mnogim zaprekom postavil na oder tako delo, kot je Remčeva »Učiteljice Pavle«, ki raste iz etičnih in ljubezenskih konfliktov glavnih oseb in v kateri zahteva vsak lik gledališko precej dovršeno osebo.

Igralci iz Gorišnice so pokazali, da imajo sicer še precej pomanjkljivosti, da pa se lahko lotijo tudi težjih del in da jih ob dobri strokovni pomoči lahko tudi zadovoljivo rešujejo.

Matjašičeva je bila kot osrednja oseba učiteljice Pavla premalo prepričljiva, predvsem v prvih dejanjih. Večkrat je izpadla teatralno, v svojo vlogo se v nekaterih prizorih ni dovolj vživela. Če pa pomislimo, da je morala nastudirati vlogo v najkrajšem času, vidimo, da bi se pod dobrim vodstvom res lahko še razvila. Student Ogradnik je bil Zlatko Sugman, ki je po prepričljivosti in doživetosti svoje vloge puščal vse ostale igralce daleč za seboj. Do posebno močnega poudarka je prišlo to v prizorih z učiteljico Pavlo. Trškega oblastnika, oholega oblastnega veleposestnika Gruntarja je igral Lojze Matjašič, ki je bil v nekaterih prizorih dovolj prepričljiv, ni pa se v celoti vživljal v vlogo človeka, kateremu se klanja ves trg in ki je prepričan, da mu mora pripadati učiteljica prav tako kot vse ostalo premoženje. Razveseljivo pa je pri Matjašičevem razvoju, da se je v precejšnji meri otresel teatralnosti in da skuša biti čim naravnejši. Okrog teh tekmecev za učiteljico Pavlo, ki bojuje v sebi hud boj, ki se narašča ob zavesti, da tudi Ogradnik ni tisti, ki ga je iskala ob Gruntarjevi brezdušni ljubezni, so nanizane ostale manj važne osebe. Zupnika, Ogradnikovega strica, je igral Feguš v vlogi, ki ni najlažja, a se je v njo v celoti vživljal in tako ustvaril kar simpatičen lik. Učitelj Eržen, Petek, je pokazal, da ima precej igral-

skega talenta, čeprav je bil tu in tam še neprepričljiv. Njegovo ženo, Gruntarjevo sestro Milko, je igrala Vesjenjakova, ki je bila v celoti premalo jasna. Plesalko Carmen je igrala Horvatova. Vloga je že v igri precej epizodna in Carmen slabo povezana z Gruntarjem. Horvatova je vzbujala premalo videza cirkuške igralkice, ki naj nosi na sebi pečat velemešnega življenja, pokazala pa je kljub temu, da ima za oder precej talenta. Pavlini naslednici Rodičevi, ki jo je igrala Tušakova, je manjkalo nekaj učiteljskega. Simpatičen pa je bil Plohl, pljanček Kopriva, medtem ko je bil šolski voditelj Meden — Fric v vlogi lažimoralnega vzgojitelja večkrat prav dober, tu in tam pa neprepričljiv.

Pomembnejša v igri je še vloga Pavline matere, ki jo je igrala Roškarjeva. Njena igra je večkrat zbledela, čeprav si je močno prizadevala. Vse ostale vloge so manj važne in zato njihovi igralci niso mogli pokazati docela, kaj zmorejo.

Kljub tem in šnekaterim pomanjkljivostim pa so dokazali igralci iz Gorišnice, da imajo vsi dovolj talenta in da se lahko lotijo tudi težjih vlog.

V primeri s prejšnjimi uprizoritvami kaže »Učiteljice Pavle« lep napredek, pohvaliti pa je treba tudi prizadevanost igral-ske skupine.

Hudo pa je motil pri nekaterih igralcih njihov govor, ki je bil močno pobarvan s tipično narečno barvo vokalov in o in o in nekoliko kostumi, ki bi morali biti prikriveni pri nekaterih osebah vsaj nekonkole oblikam iz naše preteklosti. —b-

ŠPORT

ATLETSKO TEKMOVANJE NA GIMNAZIJI

Ob pričetku letošnjega šolskega leta so dijaki priredili nekaj športnih tekmovanj in dosegli v posameznih disciplinah precej lepe rezultate.

TEKI:

100 m: Osterman 11,6, Vidovič 11,9 (izv. konkurence).
200 m: Osterman 25,5, Sluga 26,6 (izv. konkurence).
1000 m: Vihar 2:59,0, Vimer 3:11,1 (oba 8. razred).

SKOKI:

Daljšina: Osterman 5,95 m (6. r.), Vidovič 5,34 m (izv. konkurence).
Troskok: Osterman 11,90 m (6. r.), Vidovič 10,60 m (izv. konkurence).

METI:

Krogla: Vidovič 13,35 m (izv. konkurence), Osterman 12,35 m (6. r.), Vihar 12,04 m (8. r.).
Kopje in kladivo brez merjenja Kostajnske, Osterman.
Med nižješolci je dosegel naj-ljši rezultat Cimerman 13,5 sek na 100 m.

V odbojki je osmi razred premagal 7. razred 3:0 (15:11, 15:13, 15:5).

V rokometu je zmagal osmi razred proti celokupni gimnaziji 15:9 (7:2).

Zal je moralo zaradi slabega vremena odpasti plavanje pa tudi waterpolo, za katerega je med dijaki precejšnje zanimanje. Organizacija je bila zadovoljiva. Dijaki pa si še žele med šolskim letom podobnih prireditvev, pozimi pa tekmovanje v smučanju in hokeju. —nik.

SAH

Brzoturnir šahovskega društva Ptuj za mesec september bo 22. t. m. ob 19. uri. S tem odpirajo SD Ptuj šahovsko leto 1953-54 ter vabijo ljubitelje šahovske igre, da se včlanijo v društvo. Igralni dnevi so ob tor-kih in četrtkih v mali dvorani Komiteja ZK s pričetkom ob 19. uri.

MESTNI KINO PTUJ

predvaja od

18.—21. sept.: Maja v tanzan-
tanski film. — Tednik: Istrske
poti.

22.—24. sept.: Najprejše
dnevi Vašega življenja, angleški
film. — Tednik: Najstarejši ne-
priatelj.

MALI OGLASI

Izgubila sem denarnico v Ptuj-
ju pri gostilni »Novi svet«.
Najditelja prosim, da jo pro-
ti nagradi vrne v pisarno
Mestnega muzeja.

Rjavo denarnico sem izgubila z
železniško legitimacijo, oseb-
no izkaznico in 1200 din.
Najditelja prosim, da mi de-
narnico in dokumente vrne
na naslov, ki je v izkaznici.

Prodaj čistokrvnega psa voljeje
pasme, starega 10 mesecev.
Pernat Ludvik, Ptuj, trgov-
na NA-MA.

ZAMENJAM enosobno stanova-
nje na Vičavi za enako ali
večjo prazno sobo na Rogoz-
nici. Naslov v upravi.

KDOR BI MI POSODIL 20.000
dinarjev za dobo 1 leta, bi
mu plačala obresti po dogovo-
ru in naravi ali denarju. Vpra-
šati v upravi.

DELAČKA za opravljanje živine
sprejme kmetijske posestvo
na Ravnem polju. Vprašati v
upravi Mlekarnice Ptuj.

Cene na ptujskem živil- skem trgu

v sredo, dne 16. sept. 1953

za liter, kilogram ali komad:
Vrtine: čebula 25, česen 80,
fižol (luščeni) 40, fižol (stročni)
20, paprika 20, paradižniki 30
do 35, krompir 10, kumare 10,
kumare (za vlaganje) 30, peter-
šil 10, pesa (rdeča) 20, solata
(endivija) 30, solata (v glavah)
40, zelje (rdeče) 10, zelje (v gla-
vah) 6, Maščobe: maslo (surovo)
400, zaseka 230. Zitarice: ječmen
35 do 40, oves 35, pšenica 40.
Perutnina: kokoši 250 do 400,
piščanci 250 do 600. Sadje in
sadni izdelki: breskve 30, grozdje
60, hruške 35, jabolka 20, slive
20, kis 20. Mlečni izdelki: mleko
20, smetana 120, sir 30 do 60.
Jajca 12.

Nakupe cene na veliko
pri Rožniku, Ptuj:

Krompir 7.50, jabolka 13, 14,
15, slive 8 do 10, hruške 12, 14,
fižol 20 do 28, paradižniki 15,
paprika 13, zelje 3, rdeča pa-
rika 10, endivija 8 do 10 din.

V Markovcih so se pomenili starši s šolo o letošnjem delu

Da se odnosi med šolo in do-
mom v Markovcih izboljšujejo,
je pokazalo ljudstvo tega šol-
skega okoliša v nedeljo, dne 13.
septembra t. l., ko se je zbralo
v tako velikem številu na rodi-
teljskem sestanku, da ni bilo
prostora v veliki učilnici in je
moralo stati na hodniku. Zasto-
panih je bilo 327 učencev.

Učiteljstvo je na sestanku
podčrtalo naloge in smotre bo-
dočje vzgoje in pouka, ki jih
stavlja pred nas današnja druž-
bena stvarnost. Vse to bo mo-
goče doseči le v primeru, če se
bo še povečala povezava doma
in šole. Učiteljstvo je priprav-
ljeno tudi v bodoče na rodi-
teljske sestanke po vaseh s
krečkim vzgojnopoučnim pre-
davanji in nasveti, ki naj bi
služili staršem kot vodilo pri
vzgojnem delu in za pomoč
učencem pri njihovem delu.
Ker pa se nahaja v tukajšnjem
šolskem okolišu nekaj takih
staršev, ki ne prihajajo niti v
šolo niti v vasi na roditeljske
sestanke, bo take starše učitelj-
stvo obiskalo na njihovih do-
movih ter vzpostavilo povezavo
tudi z njimi.

Solsko vodstvo je tudi ob-
jasnilo ljudstvu pomen rednega
pouka kot osnovni predpogoj za
uspešno šolsko delo in dober
učni uspeh. Predvsem pa je bi-
la poudarjena potreba osemlet-
ne šolske obveznosti, kajti tudi
današnjemu kmečkemu človeku
ni dovolj, da zna samo brati in
pisati, temveč mora svoje
gospodarstvo voditi in upravl-
ljati z razumom, če hoče, da bo
lahko obstajal, sicer ga bo tek
časa onemogočil.

Razgovora je bilo tudi o ob-
novi šole, ki je letos dobila no-
va šolska okna. Na šoli pa še
mnogo in mnogo manjka, o čem-
er se je ljudstvo pogovorilo
in uvidelo materialne potrebe
in proračunske težkoče, zato se
je odločilo, da zbere še letos v
obliki krajevnega samopriskve-
ka nekaj denarja, da se bo res
lahko izvršilo pleskanje novih
oken. S to svojo odločitvijo je
ljudstvo ponovno pokazalo raz-
umevanje za pomen šole, ki
vzgaja tudi s svojo zunanostjo
in urejenostjo. Odobrava na-
daljnjo obnovo, kot so obnove
stranišč, vodnjaka, žlebov in

pleskanje zunanje fasade šol-
skega poslopja, pri čemer prič-
kuje, da bo tudi ljudska oblast
razumela težave, težnje in po-
trebe tukajšnje šole ter poma-
gala, če že ne z izrednimi kre-
diti za obnovo, kot so bile tega
deležne nekatere šole okraja,
pa vsaj z zvišanjem rednega
proračuna v novem proračun-
skem letu.

Na koncu roditeljskega se-
stanka je bilo še govora o bli-
žajočih se volitvah, ki bodo
imeli velik pomen tudi glede na
enotnost in strnjenost v gra-
ditvi naše srečnejše bodočnosti.

Nesreča jih je spravila v ptujsko bolnišnico

Med najtežje ponesrečene
zadnjega časa moramo žal pri-
šteti Koje Ivana iz Ptujja,
Volkmarske ceste 2, ki je pri-
šel pod avto in je dobil na
obeh nogah mnogo hujše po-
škodbe kot so poškodbe Kola-
rič Martina iz Spuhlje 51, ki ga
je nekdo pri kovaču Erhaticu
na Sp. Bregu pri Ptujju z lopato
udaril po glavi. Poškodbe Čuš
Franca iz Hlaponc 5 na glavi in
rebrih vsled padca pod voz so
resnejše od poškodb 4-letnega
Gojkovič Dušana iz Sp. Hajdine
27, ki mu je na vozu odtrgalo
nekaj prsta na levi nogi ali od
poškodb Korben Avgusta iz
ptujškega novega naselja 9, ki
je padel s kolesa in si poškodo-
val koleno. Brez posledic pri-

padcu s kolesom pa tudi ni
ostal Bokša Jože in Peršetin
43. Majerič Ana iz Desterinca
48 in Marija Rutar iz Kidriče-
vega takoj po padcu nista sodi-
le, da jima bo morala poškod-
be na nogi in rebrih pomagati
zdraviti bolnica, kamor je mo-
ral tudi Jože Vorih iz Virja 25,
ki se je po nerodnosti pri reza-
niju kruha poškodoval levo.
Nipiš Friderik iz Kicarja 128 je
prišel v bolnico po krivdi krave,
ki ga je poškodovala. Rojs Franc
iz Pavlove pa kljub spretnosti
pri delu ni mogel preprečiti, da
ga ne bi udarilo drevo v trebuh,
zaradi česar je moral v Ptuj na
zdravljenje.

Rojstva

v ptujski bolnišnici v času od
8. do 15. septembra 1953:

Petek Uršula iz Krčevine 10
je rodila Petra; Zibat Albina
iz Ljubljane, Šmartinska 24 —
Stanka; Horvat Erika iz Po-
brežja 12 — Brigito; Seliga Ma-
rija iz Stogovc 18 — Ljudmilo;
Svajgelj Marija iz Velikega vr-
ha št. 35 — Anico; Kovačič Ste-
faniya iz Središča 114 — Albi-
na; Matjašič Ljudmila iz Stojne-
štev. 18 — Miro; Prosenjak Ge-
ra iz Brstja 9 — Ignaca; Vido-
vič Friderika iz Ptujja, Znidari-
čeva 9 — Stanka; Novak Fran-
čiška iz Mišalovc 44 — Miro-
slava; Kukulovec Terezija iz Ro-
mana 19 — Terezijo; Car Jožefa
iz Kidričevega — Viktorja; Bog-
danovič Mirjana iz Ptujja — Bo-
risa.

SMRTI:

Kosi Viktor, roj. 1907, iz Pod-
gorc 67; Majcen Slavica iz Pod-
vinc 9; Foršnerič Jože, rojen
1900, iz Rogoznice 58.

**ALI STE ŽE
poravnali naročnino?**